

FUNDACJA AKADEMII ROLNICZEJ

w LUBLINIE im. Wincentego Witosa

ul. Karłowicza 4, pok. 806

tel/fax(081)743 72 88

e-mail: fundar@hortus.ar.lublin.pl

Załącznik do Uchwały Nr VI/32/07

Rady Gminy Sławatycze

z dnia 12 lipca 2007 roku

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SŁAWATYCZE

DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

Wykonawcy:

Mgr Małgorzata Langiewicz

Mgr Teresa Szot - Gabryś

Lublin, październik 2000

Aktualizacja: lipiec 2007

CZĘŚĆ I
DIAGNOZA STRATEGICZNA

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE * 4

2. INFORMACJA OGÓLNA *5

3. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO * 7

3.1 POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE * 7

3.2 ZASOBY PRZYRODNICZE * 8

3.3 KRAJOBRAZ I WALORY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO * 11

3.4 OCENA STANU I IDENTYFIKACJA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISKA * 12

4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNO - SPOŁECZNA * 13

4.1 STAN I CHARAKTERYSTYKA ZALUDNIENIA * 13

4.2 RYNEK PRACY * 14

STATYSTYKA 15

4.3 SYTUACJA MIESZKANIOWA * 15

5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I SPOŁECZNA, infrastruktura sanitarna * 16

5.1 ADMINISTRACJA I OŚWIATA * 17

5.2 WARTOŚCI KULTUROWE, TURYSTYKA I WYPOCZYNEK * 18

5.3 OPIEKA ZDROWOTNA I SPOŁECZNA * 20

5.4 KOMUNIKACJA I ŁĄCZNOŚĆ * 21

5.5 ELEKTROENERGETYKA * 23

6. GOSPODARKA * 24

6.1 ROLNICTWO * 24

6.2 PRZEMYSŁ * 27

6.3 HANDEL I USŁUGI * 27

7. ANALIZA BUDŻETU GMINY * 28

8. ANALIZA SWOT DLA GMINY * 31

9. WNIOSKI - REKOMENDACJE * 33

10. GMINA NA TLE POWIATU * 34

1. WPROWADZENIE

Niniejsza diagnoza strategiczna jest punktem wyjścia do opracowania strategii rozwoju gminy Sławatycze. Celem tej analizy jest określenie uwarunkowań wewnętrznych - zasobów gminy i możliwości ich wykorzystania oraz niedoborów - dziedzin wymagających ulepszenia z uwzględnieniem powiązań i wpływów otoczenia zewnętrznego. Celem nadrzędnym opracowania strategii jest określenie programów działań, które przyczynią się do poprawy warunków życia lokalnej społeczności.

Pracę nad strategią rozwoju gminy Sławatycze wykonano w trzech etapach;

- **I** - opracowanie wstępnej diagnozy strategicznej obszaru gminy na podstawie danych

statystycznych i badań własnych,

- **II** - przeprowadzenie warsztatów nad budowaniem strategii rozwoju gminy pod kierunkiem

ekspertów zewnętrznych z udziałem wytypowanych przedstawicieli gminnej społeczności,

- **III** - opracowanie strategii rozwoju gminy określającej pożądane kierunki rozwoju gminy

poprzez wyznaczenie konkretnych zadań i sposobów ich realizacji.

Analiza została przeprowadzona w oparciu o materiał statystyczny pochodzący z Urzędu Gminy, opracowanie pod tytułem "Co warto wiedzieć o zagospodarowaniu przestrzennym województwa białkopodlaskiego", "Wykaz zabytkowych cmentarzy w Polsce", dane GUS, US, USC, oraz badania własne.

2. INFORMACJA OGÓLNA

Według nowego podziału administracyjnego kraju, ustanowionego decyzją Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 1998 roku, gmina Sławatycze należy do Powiatu Bialskiego - jednego z 24 powiatów Województwa Lubelskiego. W dawnym podziale administracyjnym, gmina Sławatycze należała do województwa białskopodlaskiego.

DANE O GMINIE SŁAWATYCZE	
Województwo	Lubelskie
Powiat	Bialski
Powierzchnia	7 171 ha
Liczba mieszkańców	2698
Gęstość zaludnienia	ok. 40,5 os/km ²
Liczba sołectw	12
Liczba miejscowości	13
Większe miejscowości	Jabłeczna, Kolonia Kuzawka, Kolonia Krzywówólka, Kolonia Sławatycze, Liszna, Mościce Dolne, Nowosiółki, Parośla – Pniski, Sajówka, Sławatycze, Terebiski, Zańków,
Użytki rolne	5 944 ha
Lasy	540 ha

3. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

3.1 POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Gmina Sławatycze położona jest w północno wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie bialskim, na południowy wschód od miasta powiatowego – Białej Podlaskiej. Graniczy z następującymi gminami:

- Kodeń, Tuczn – leżącymi w powiecie bialskim,
- Hanna – leżąc w powiecie włodawskim,
- Od wschodu granica gminy jest jednocześnie granicą państwową z Białorusią.

W miejscowość gminnej Sławatycze znajduje się przejście graniczne na Białoruś. W Sławatyczach krzyżują się drogi krajowe Radzyń Podlaski – Sławatycze z drogą Włodawa – Terespol. Wschodnią granicę gminy, która jest jednocześnie granicą państwową stanowi rzeka Bug. Sławatycze oddalone są od:

- Białej Podlaskiej – 57 km,
- Włodawy – 27 km,
- Terespoła – 35 km,
- Wisznic – 24 km,
- Lublina – 105 km.

Biorąc pod uwagę podział Polski na jednostki fizyczno - geograficzne, obszar gminy położony jest w zasięgu Polesia Lubelskiego.

3.2 ZASOBY PRZYRODNICZE

Ukształtowanie terenu, podłoże geologiczne

Ukształtowanie terenu gminy jest mało zróżnicowane. Wysokości bezwzględne wahają się w granicach 146,0 – 159,5 m n.p.m. Najniżej położone tereny znajdują się w okolicach miejscowości Parośla Pniski, Terebiski i Mościce Dolne, zaś najwyższy położony punkt w gminie to Sławatycze Hydrofornia 159,5 m n.p.m.

W ukształtowaniu terenu gminy wyróżnia się dolina Bugu, rzeki stanowiącej wschodnią granicę gminy i jednocześnie rzeki granicznej Polski z Białorusią. W niektórych miejscach poziom zalewowy i nadzalewowy doliny oddzielone są stromymi skarpami.

Na terenie całej gminy występują różnej wielkości zagłębienie bezodpływowe i liczne rowy melioracyjne.

W budowie geologicznej najważniejszą rolę odgrywają utwory plejstoceńskie, w postaci glin zwałowych reprezentowanych przeważnie przez piaski gliniaste i gliny piaszczyste. Miejscami gliny zwałowe mają miąższość kilkunastu metrów. Znaczną część terenu pokrywają mułki i piaski rzeczne.

Gleby

Pokrywa glebowa na terenie gminy jest dość zróżnicowana. Największe powierzchnie zajmują gleby klasy IV i V. Gleby klasy III występują w większym kompleksie w północno – wschodniej części gminy, w miejscowości Jabłeczna Ostrów i Jabłeczna Zańków.

Gleby na terenie gminy Sławatycze powstawały głównie na podłożu skał polodowcowych. Dominują tu gleby biellicowe wytworzone z glin i piasków gliniastych podścielonych gliną, zaliczane do kompleksu żyniego bardzo dobrego i żyniego dobrego. Mniejsze obszary zajmują gleby brunatne wylugowane, podrzędne gleby biellicowe i czarne ziemie zdegradowane, zaliczane do kompleksu żyniego słabego. Największe powierzchnie gruntów orných mieszczą się w IV i V klasie bonitacyjnej.

Klasyfikacja bonitacyjna gruntów

Klasa bonitacyjna	Grunty orne % powierzchni	Użytki zielone % powierzchni
III a	2,8	13,9
III b	5,9	
IV a	25,4	64,7
IV b	35,4	
V	25,0	19,4
VI	5,5	2,0

Surowce mineralne

Na terenie gminy brak znaczących złóż surowców mineralnych. W miejscowości Jabłeczna znajduje się kopalnia w której eksploatowane są pokłady piasku na potrzeby lokalnej społeczności.

Sieć wodna

Gmina leży w dorzeczu Bugu. Przez teren gminy przepływa rzeka Sajówka, będąca dopływem Bugu. Bug jest rzeką, która kształtuje przyrodę i krajobraz wschodniej części gminy Sławatycze, długość rzeki na terenie gminy wynosi 15 km. Na terenie gminy zlokalizowany jest punkt pomiarowy czystości rzeki.

Na terenie gminy zmeliorowanych jest około 2800 ha gruntów ornych i użytków zielonych, położonych na poziomie nadzalewowym rzeki Bug. Poziom zalewowy objęty jest ochroną i zazwyczaj corocznie zalewany w czasie roztopów wiosennych. Długość sieci melioracyjnej wynosi 118,7 km. Potrzeby w zakresie zmeliorowania gruntów na terenie gminy Sławatycze są zaspokojone, a stan techniczny urządzeń dobry. Konserwacji dokonuje Konserwacyjna Spółka Wodna w Sławatyczach.

Zbiorowiska roślinne

Typowym zbiorowiskiem roślinnym na terenie gminy w dorzeczu rzeki Bug są łągi wierzbowo – topolowe. Na wydmach i wyniesieniach występują suche bory chrobotkowe. W okolicach Jabłecznej i Sławatycz najliczniej występują starorzecza Bugu porośnięte roślinnością wodną i szuwarową.

Gmina charakteryzuje się stosunkowo niską lesistością na poziomie około 7,7%. Lasy państwowe, zarządzane przez Nadleśnictwo Włodawa zajmują 30% powierzchni zalesionych.

Największe kompleksy lasów prywatnych stanowią lasy wspólnoty wsi Jabłeczna, położone w centralnej części gminy oraz lasy mieszkańców wsi Krzywówólka i Kolonia Sławatycze – Poręby, położone w zachodniej części gminy.

Użytkowanie ziemi w gminie Sławatycze

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w %
Powierzchnia ogółem	7 171	100
Użytki rolne, w tym:	5 913	82,4
Grunty orne	3 637	50,7
Sady	20	0,3
Łąki i pastwiska	2 256	31,4
Lasy	545	7,7
Pozostałe	713	9,9

Na terenie gminy Sławatycze niemalże cały obszar łąk leży w zasięgu terasy zalewowej rzeki Bug. W trakcie wylewów rzeki obszar zajęty wodą sięga do 1200 ha.

3.3 KRAJOBRAZ I WALORY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Gmina Sławatycze położona jest w lewobrzeżnej dolinie Bugu. Jest to obszar o mało zmienionej szacie roślinnej, z dobrze zachowanymi zbiorowiskami roślinnymi. Najwartościowsze pod tym względem tereny zostały objęte ochroną w formie Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. W gminie Sławatycze zajmuje on powierzchnię 2362 ha, co stanowi 32,8% powierzchni gminy. Obszar chroniony obejmuje teren przyległy do Bugu, od zachodu granica przebiega drogą krajową Terespol – Włodawa. Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu został utworzony w roku 1990. W roku 1994 z północnej części Obszaru utworzono Park Krajobrazowy “Podlaski Przełom Bugu”, położony na terenie gmin: Terespol, Kodeń, Sławatycze i Hanna.

Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje cenne przyrodniczo tereny doliny Bugu położone we wschodniej części powiatu bialskiego. Charakterystycznym elementem są tu łągi wierzbowo – topolowe. Na wydmach i wyniesieniach występują suche bory chrobotkowe. Znaczne powierzchnie zajmują pastwiska i murawy z charakterystyczną dla nadbużańskich krajobrazów barwną roślinnością, w tym w pobliżu Sławatycz roślinnością kserotermiczną. W okolicach Jabłecznej i Sławatycz najliczniej występują starorzecza Bugu, zarośnięte roślinnością wodną i szuwarową. Po stronie białoruskiej brzeg rzeki jest zakrzewiony, co stwarza dogodne warunki egzystencji wielu gatunkom zwierząt, zwłaszcza ptakom, gnieźdzącym się po stronie wschodniej, a żerującym na otwartych polach, łąkach i pastwiskach po zachodniej stronie rzeki. W wodach Bugu i starorzeczach występują 44 gatunki ryb i 3 gatunki minogów. Najliczniej występują: płoć, leszcz, szczupak, sum, sandacz i okoń.

Ochroną prawną na terenie gminy objęte są:

- Grupa 44 dębów szypułkowych o wymiarach pierśnicy 280-770 cm, rosnące na łąkach w Jabłecznej w pobliżu klasztoru prawosławnego.
- Wiąz szypułkowy o obwodzie 331 cm, rosnący w Jabłecznej.
- Głaz narzutowy – gnejsz szaro – zielony, o obwodzie 590 cm, znajdujący się we wsi Kolonia Sławatycze.

Krajobraz terenu gminy Sławatycze ma charakter rolniczo – łąkowo - leśny, wynikający z form użytkowania ziemi. Elementem najbardziej różnicującym krajobraz jest szata roślinna, dolina Bugu oraz sieć osadnicza. W ukształtowaniu terenu dominują tereny równinne i faliste. We wschodniej części gminy odznacza się dolina Bugu, która miejscami ma strome zbocza. Ze względu na wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe ustanowiono na terenie gminy Sławatycze obszary chronione.

3.4 OCENA STANU I IDENTYFIKACJA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISKA

Na obszarze gminy Sławatycze i jej sąsiedztwie nie stwierdzono obiektów szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi. Gmina ma rolniczy charakter, z funkcjami obsługi rolnictwa i usług dla ludności o małej uciążliwości dla środowiska. Na terenie gminy występują obszary o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, około 34% jej powierzchni leży

w zasięgu Nadbużańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Ponieważ rozwój działalności gospodarczej, komunikacji oraz osadnictwa ma wpływ na stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego, w warunkach istniejących w gminie Sławatycze najistotniejszymi czynnikami które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko są:

- Duże natężenie ruchu drogowego do przejścia granicznego w Sławatyczach. Z natężeniem ruchu drogowego wiążą się niedogodności związane z hałasem, wydzielanymi spalinami i zagrożeniem wypadkami.

W roku 2000 została ukończona budowa oczyszczalni ścieków w Sławatyczach do której dobudowywana jest sieć kanalizacyjna.

Gmina zamierza prowadzić i wspierać działania mające na celu zachowanie walorów środowiska przyrodniczego tego terenu:

- Utrzymywać i zwiększać poziom lesistości w gminie poprzez rozszerzanie granic polno – leśnych.
- Kontrolować sprawność systemu melioracji.
- Pod rozwój działalności gospodarczej przeznaczać tereny o najniższych wartościach z rolniczego punktu widzenia.

4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNO - SPOŁECZNA

4.1 STAN I CHARAKTERYSTYKA ZALUDNIENIA

Wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w roku 1998 kształtował się na poziomie 105,9. Przyrost naturalny w gminie w roku 2006 był ujemny i wynosił -11,81 promilla. Zanotowano także ujemne saldo migracji -9,73. Utrzymanie się powyższych wskaźników na podobnym poziomie oraz ujemnego salda migracji ludności może doprowadzić do dalszych niekorzystnych zmian w strukturze wiekowej ludności.

Struktura ludności gminy Sławatycze wg aktywności zawodowej

ROK	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba mieszkańców ogółem:	2850	2852	2783	2770	2748	2733	2698
w wieku przedprodukcyjnym	656	648	621	599	579	564	538
w wieku produkcyjnym:	1468	1489	1473	1497	1510	1533	1537
w tym kobiety	680	694	693	700	700	717	713
w tym mężczyźni	788	795	780	797	810	816	824
w wieku poprodukcyjnym	726	715	689	674	659	636	623

Gmina charakteryzuje się niską gęstością zaludnienia 32os/km². Cechą charakterystyczną rozmieszczenia ludności w gminie jest jej koncentracja we wsi Sławatycze. Do większych miejscowości gminy można zaliczyć Lisznę i Jabłeczną oraz miejscowości o typowej zabudowie kolonijnej: Kolonię Sławatycze i Kolonię Krzywówolkę. W wielu wsiach gminy obserwuje się tzw. "proces starzenia się wsi".

4.2 RYNEK PRACY

Podstawowym źródłem zarobkowania dla mieszkańców gminy Sławatycze jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Ponadto miejsca pracy na terenie gminy zapewniają zakłady wytwórcze, usługowe, jednostki handlowe, administracja szczebla gminnego, oświata i służba zdrowia. Pewna część osób dojeżdża do pracy poza obszar gminy, najczęściej do Włodawy, Terespoła i Białej Podlaskiej.

Największe podmioty na terenie gminy to:

- Przejście graniczne drogowe w Sławatyczach,
- Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska",
- Urząd Gminy,
- Bank Spółdzielczy.

Aktywność zawodową ludności gminy Sławatycze pracującej poza rolnictwem indywidualnym kształtuje się następująco:

Pracujący w:

- budownictwie – 18,
- handlu - 40,
- transporcie i łączności - 29,
- administracji publicznej - 16,
- edukacji - 33,
- innej działalności - 24.
-

Rynek pracy w gminie Sławatycze nie pokrywa zapotrzebowania lokalnej społeczności. W ostatnich latach bezrobocie kształtuje się na poziomie około 14% ludności czynnej zawodowo.

Statystyka osób bezrobotnych w Gminie Sławatycze w latach 2000 – 2007.

rok	bezrobotni			Z prawem do	Osoby powyżej 50 r. ż.	Osoby do 25 r. ż.	Wg. Czasu pozostawania bez pracy w miesiącach					
	ogółem	kobiety	mężczyźni				Do 1 mies.	1 -3	3 -6	6 -12	12 -24	Powyżej 24

				zasiłku								
2000	197	96	101	14	-	-	6	12	21	36	42	80
2001	221	96	125	20	-	-	7	29	21	32	43	89
2002	236	107	129	8	-	-	8	22	17	32	50	107
2003	211	85	126	10	-	-	8	11	20	17	41	114
2004	194	90	104	6	-	-	6	16	16	24	22	110
2005	198	89	-	9	34	56	8	35	15	23	30	95
2006	185	82	-	5	30	45	7	18	15	23	25	92
2007 (I kwartał)	192	82	-	7	39	47	7	22	20	20	27	96

Gmina podejmuje działania ograniczające poziom bezrobocia poprzez prace interwencyjne oraz umożliwia odbywanie praktyk dla uczniów i studentów.

Obok bezrobocia rejestrowanego, występuje w gminie bezrobocie ukryte, polegające na nadmiernym zatrudnieniu w rolnictwie, gdzie ze względu na wysokie rozdrobnienie gospodarstw indywidualnych, osoby w nich pracujące nie są w pełni wykorzystywane.

4.3 SYTUACJA MIESZKANIOWA

Sytuacja mieszkaniowa w gminie Sławatycze kształtuje się w następujący sposób (1999 rok):

- mieszkania – 1 037,
- przeciętna liczba osób:
 - na mieszkanie – 2,7
 - na izbę – 0,8
- przeciętna powierzchnia użytkowa w m²:
 - mieszkania – 69
 - na osobę – 26.

W gminie Sławatycze występują następujące typy zabudowy:

- wielorodzinna – w Sławatyczach, 2 bloki (11 mieszkań), będące własnością Straży Granicznej w Chełmie oraz 3 bloki (24 mieszkania) Wspólnoty Mieszkaniowej w Jablecznej,
- jednorodzinna – rozbudowujące się osiedle w Sławatyczach przy ul. Polnej,
- zagrodowa – we wszystkich miejscowościach. W gminie są wsie z wyraźną zwartą zabudową, np. Sławatycze, Liszna, Jableczna, Krzywówólka, Nowosiółki oraz duże wsie z zabudową kolonijną, np.: Kolonia Sławatycze, Kolonia Krzywówólka, Terebiski, Parośla – Pniski, Mościce Dolne.

5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I SPOŁECZNA, INFRASTRUKTURA SANITARNA

Gmina Sławatycze nie prowadzi zakładu komunalnego. Zadania w zakresie gospodarki komunalnej są przez gminę zlecane.

Sieć wodociągowa na terenie gminy stanowi jeden system z ujęciem wody i hydrofornią zlokalizowanymi w Sławatyczach. Sieć ma długość ponad 66 km i zaopatruje w wodę wszystkie miejscowości w gminie. Istnieje 894 przyłączy wodociągowych o długości 46 km. Wskaźnik zwodociągowania gminy wynosi blisko 100%. Podłączenia do sieci wodociągowej nie mają jedynie nieliczne części wsi o zabudowie kolonijnej, których włączenie do sieci byłoby zbyt kosztowne.

W roku 2000 została ukończona i oddana do eksploatacji oczyszczalnia ścieków w Sławatyczach. Dodatkowo zbudowany jest punkt zlewny ścieków z przepompownią. Obecnie zostały zrealizowane 3 z 5 etapów budowy sieci kanalizacyjnej.

W 1999 roku Ochotnicza Straż Pożarna w Sławatyczach zakupiła wóz asenizacyjny, którym prowadzi działalność gospodarczą.

Gospodarka odpadami na terenie gminy Sławatycze zorganizowana jest w formie zbiórki śmieci do koszy (o pojemności 110 litrów i 1100 litrów), które rozlokowane są we wszystkich miejscowościach gminy. Wszyscy mieszkańcy gminy mają więc możliwość usuwania w ten sposób śmieci. Gmina zawarła ze spółką EKO-Bug z siedzibą w Kobyłanach umowę na opróżnianie zbiorników na śmieci. Odpady składowane są na wysypisku w Lebieziewie.

5.1 ADMINISTRACJA I OŚWIATA

Funkcja administracyjna sprawowana jest przez Urząd Gminy w Sławatyczach. Na terenie gminy utworzono 12 sołectw.

Na terenie gminy działa Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Sławatycze.

Gmina należy do następujących organizacji zrzeszających gminy:

- Związek Gmin Przygranicznych,
- Euroregion Bug,
- Związek Gmin Nadbużańskich.

W Sławatyczach działa drogowe przejście graniczne, którym administruje Lubelski Zarząd Drogowych Przejść Granicznych w Chełmie. Planowana przepustowość przejścia to ponad 1000 samochodów osobowych na dobę.

Nad porządkiem publicznym w gminie czuwa 1 policjant rewiru dzielnicowych, 2 referatu kryminalnych, ponadto całodobowy patrol interwencyjny Komisariatu Policji w Wisznicach.

Straż Pożarna na terenie gminy działa w formie ochotniczych jednostek w następujących miejscowościach: Sławatycze, Krzywówólka, Jabłeczna, Liszna i Nowosiółki. Z pięciu jednostek OSP trzy jednostki są jednostkami typu S (samochodowe), a dwa typu M (motopompy). Jednostka OSP Sławatycze posiada dwa samochody pożarnicze typu Star 266 i jeden Lublin 2 do ratownictwa drogowego. Ze względu na intensywny ruch na drodze krajowej nr 817 do przejścia granicznego, jednostka OSP w Sławatyczach została wyposażona

w sprzęt ratownictwa drogowego i włączona jest do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego. Jednostki OSP Liszna i Jableczna posiadają samochody lekkie typu Żuk. Koszty utrzymania jednostek OSP ponosi Urząd Gminy w Sławatyczach, zaś sprawy bojowe (pożary, ćwiczenia) są w gestii Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Białej Podlaskiej.

Mieszający się w Sławatyczach Bank Spółdzielczy został włączony w skład Banku Spółdzielczego w Łomazach i obecnie funkcjonuje jako Oddział tego banku. Obsługuje podmioty i osoby prywatne z terenu gminy Sławatycze, a także z sąsiednich gmin Hanna i Tucznia.

W wyniku przeprowadzonej reorganizacji sieci szkolnej na terenie gminy funkcjonuje tylko 1 szkoła podstawowa i 1 gimnazjum w Sławatyczach, połączone w Zespół Szkół w Sławatyczach. Z powodu spadającej liczby dzieci w gminie zostało zlikwidowane przedszkole Gminne w 2003r.

Placówki oświatowe w gminie Sławatycze w roku szkolnym 2006/ /2007

Placówka	Liczba uczniów	Liczba zatrudnionych nauczycieli
Gimnazjum w Sławatyczach:	109	13
Szkoła Podstawowa w Sławatyczach :	188	17
„0” :	26	
w sumie:	323	30

Baza szkolna w Sławatyczach wzbogaciła się o pełnowymiarową halę sportową oddaną do użytku w 2002 r. i nowe sale dydaktyczne dla gimnazjum . Pod potrzeby uczniów uruchomiono trzecią pracownię komputerową w szkole. Wyremontowano też blok żywieniowy . W najbliższym czasie planuje się wymianę dachu na bloku żywieniowym, oraz utwardzenie placu szkolnego. Dowóz dzieci i młodzieży uczącej się w Zespole Szkół odbywa się własnym autokarem szkolnym. W dalszych zamierzeniach konieczny będzie zakup nowego autobusu dla potrzeb szkoły z uwagi na stan techniczny istniejącego sprzętu. Młodzież z terenu gminy Szkoły ponadgimnazjalne kontynuuje głównie we Włodawie, Białej Podlaskiej, Wisznicach i Terespolu.

5.2 WARTOŚCI KULTUROWE, TURYSTYKA I WYPOCZYNEK

Na terenie gminy Sławatycze można spotkać elementy wielu kultur i wyznań: katolickiej, prawosławnej, żydowskiej i tatarskiej.

Sławatycze – miejscowość powstała prawdopodobnie w XV wieku, na terenach będących własnością królewską, wcześniej istniała tu osada targowa. W 1499 roku dobra sławatyckie zostały подарowane przez króla dworzaninowi Ursułowi Wołoszynowi, później należały one do Bohusza Bohowityna, a następnie do książąt Sanguszków. W 1546 roku wieś przeszła

w ręce książąt Porońskich, którzy byli kalwinami. Sławatycze pozostawały znaczącym ośrodkiem reformacji przez cały XVII wiek, a także za czasów następnych właścicieli – Leszczyńskich. W 1666 roku odbył się tu synod kalwiński. Od drugiej połowy XVII wieku właścicielami miasta byli Radziwiłłowie. W połowie XIX wieku Sławatycze straciły prawa miejskie.

W Sławatyczach zachował się dawny układ miejski z rynkiem i zabudową wzdłuż głównej szosy i równoległych ulic. Dobrze zachowała się parterowa, w znaczącej części drewniana zabudowa. W pobliżu rynku stoją wśród zieleni dwie świątynie. Murowana cerkiew prawosławna p.w. Wniebowstąpienia NMP, w stylu bizantyjskim, z sześcioma cebulkami kopuł, zbudowana w końcu XIX wieku. Wewnątrz znajdują się elementy wystroju poprzedniej cerkwi unickiej. Naprzeciwko cerkwi wznosi się neorenesansowy kościół p.w. Matki Boskiej Różańcowej z lat 1913-19 o ciekawej bryle i detalach przypominających stare zamki. We wnętrzu częściowo zachowane wyposażenie poprzedniego kościoła fundacji Michała Kazimierza Radziwiłła. W Sławatyczach są cztery cmentarze: katolicki, żydowski, unicki i prawosławny.

Mościce Dolne – wieś założona w XVIII wieku przez sprowadzonych tu Niemców z Meklemburgii, zwanych “holendrami” lub “oleńcami”. Powierzono im zadanie osuszenia podmokłych terenów nad Bugiem. “Oleńcom” zawdzięcza się ciekawe rozwiązania konstrukcyjne tj. chaty zbudowane na palach dla ochrony przed wylewami rzeki oraz oryginalnie skonstruowane piece z drewnianymi, oblepionymi gliną kominami.

Jabłeczna – wieś wzmiankowana była w XV wieku. Wydzieloną enklawę stanowi męski klasztor prawosławny położony malowniczo na niewielkim wzniesieniu pośród starorzeczy i łąk. Według legendy powstał on w miejscu, gdzie zatrzymała się płynąca Bugiem ikona św. Onufrego. Klasztor istniał już w XV wieku, przetrwał jako prawosławny do tej pory. Zespół klasztorny składa się z kompleksu budowli, z których najcenniejsza jest klasycystyczna murowana cerkiew p.w. św. Onufrego z lat 1839-40, zbudowana na planie krzyża greckiego. Piękny, bogaty ikonostas mieści kilka ikon z XVII wieku, z których najcenniejsza to ikona św. Onufrego. Zespół klasztorny uzupełniają położone poza obrębem murów dwie drewniane kaplice z lat 1905-08, wkomponowane w nadbużański krajobraz. Klasztor w Jabłecznej, doskonale wtopiony w przyrodę, tworzy jedyną w swoim rodzaju kompozycję przestrzenną – krajobrazową.

Kolonia Kuzawka – wieś znana z istniejącej niegdyś bindugi dla spływu drewna oraz przystani dla statków przewożących zboże, z której w 1776 roku na galarze odplynął do Gdańska Tadeusz Kościuszko udający się do Ameryki.

Do elementów kultury zalicza się również zespoły cmentarne z cennymi nagrobkami i wartościowymi zespołami starych drzew:

- w Jabłecznej przy zespole klasztornym, prawosławny z XIX wieku,
- w Jabłecznej, katolicko – prawosławny z XIX wieku, w północno – wschodniej części wsi,
- w Sławatyczach, w centrum osady, katolicki z 1840 roku,
- w Sławatyczach przy cerkwi, prawosławny z XVIII wieku,
- w Sławatyczach, żydowski z XX wieku, położony przy polnej drodze,
- w Sławatyczach, z XVII wieku, położony przy kościele katolickim.

W Sławatyczach działa Gminny Ośrodek Kultury, który jest współorganizatorem wielu imprez odbywających się na terenie Gminy np. Biesiada Nadbużańska. W miejscowości Krzywówka działa zespół folklorystyczny, a w Jabłecznej Kapela ludowa. Biorą oni udział w różnego rodzaju przeglądach, między innymi Biesiadach Nadbużańskich.

Położony w miejscowości Jabłeczna klasztor prawosławny jest miejscem licznych pielgrzymek oraz odwiedzany jest przez turystów.

Na terenie gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna w Sławatyczach, z filiami w Krzywówłce i Jabłecznej.

Gmina współpracuje z Białorusią (region Brzeski) i Ukrainą (region Szacki) w zakresie wymiany kulturowej i sportowej.

Obiektem sportowym na terenie gminy jest stadion w Sławatyczach z budynkiem zaplecza ,oraz sala gimnastyczna przy Zespole Szkół w Sławatyczach. Głównym użytkownikiem jest młodzież szkolna i pozaszkolna.

Bazę noclegową na potrzeby ruchu turystycznego i pielgrzymów zapewniają:

- gospodarstwo agroturystyczne w Lisznej,
- schronisko szkolne w Lisznej (w sezonie letnim),
- “Dom Pielgrzyma” przy klasztorze w Jabłecznej,
- hotel „Agusia” w Sławatyczach.

Gmina Sławatycze jest atrakcyjnym miejscem dla wypoczynku, gdzie panuj spokój i cisza oraz naturalne, nieprzekształcone środowisko przyrodnicze. Z tego powodu obserwuje się tendencję do zakupywania działek rekreacyjnych na terenie gminy.

5.3 OPIEKA ZDROWOTNA I SPOŁECZNA

Na terenie gminy Sławatycze funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Opiekę zdrowotną dla mieszkańców świadczy:

- 2 lekarzy,
- 3 pielęgniarce.

Podstawowa opieka zdrowotna nie jest świadczona mieszkańcom gminy w wystarczającym zakresie. Brak możliwości wykonania badań laboratoryjnych i dokonywania zabiegów ambulatoryjnych. Porady specjalistyczne udzielane są na podstawie skierowań w Białej Podlaskiej lub Włodawie. W Sławatyczach działa prywatna apteka.

Z powodu trudnych warunków życia niektórych rodzin i osób, udzielana jest im pomoc. Finansowanie pomocy społecznej odbywa się ze środków:

- budżetu gminy z przeznaczeniem na finansowanie zadań własnych,
- dotacji celowych budżetu centralnego z przeznaczeniem na realizację zadań zleconych gminie z zakresu pomocy społecznej.

Formy pomocy społecznej

Forma pomocy	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Zasiłki stałe	4	3	3	2	3	10	11
Renty socjalne	-	-	3	16	-	-	-
Zasiłki stałe wyrównawcze	-	-	8	8	10	-	-
Ochrona macierzyństwa	24	21	9	12	7	-	-
Zasiłki okresowe	99	59	87	52	72	99	114
Specjalne zasiłki gwarantowane	-	-	-	-	-	-	-
Zasiłki rodzinne	-	-	9	16	10	218	226
Zasiłki pielęgnacyjne	-	-	13	13	4	28	37
Zasiłki celowe i w naturze	37	41	37	180	76	45	90
Usługi opiekuńcze	-	-	-	-	-	-	-
Dożywianie dzieci	93	75	114	119	132	163	213
Pomoc dla kombatantów	3	-	-	-	-	-	-

5.4 KOMUNIKACJA I ŁĄCZNOŚĆ

Miejscowość gminna Sławatycze jest ważnym węzłem komunikacyjnym, gdzie krzyżują się drogi: krajowa Wisznice – Sławatycze i wojewódzka Terespol – Włodawa oraz gdzie znajduje się ważne przejście graniczne na Białoruś dla samochodów osobowych.

Na terenie gminy Sławatycze znajdują się drogi w niżej wymienionych kategoriach:

- Droga krajowa nr 817 Wisznice – Sławatycze, o długości na terenie gminy 7,6 km,
- Droga wojewódzka nr 816 Terespol - Włodawa o długości - 10 km,
- Drogi powiatowe o łącznej długości – 28,2 km

Numer drogi	Nazwa drogi	Długość w km na terenie gminy		
		ogółem	twarda	gruntowa
1090 L	Krzywowólka – Sajówka	4,1	4,1	-
1051 L	Zalesie – Sławatycze	10,0	10,0	-
1064 L	Jabłeczna – Klasztor	2,9	2,9	-
1065 L	Liszna – Nowosiółki	3,7	3,7	-
1062 L	Krzywowólka – Jabłeczna	6,5	6,5	-
1063 L	Krzywowólka - Zabłocie	3,0	3,0	-

- Drogi gminne o łącznej długości – 125 km, w tym:
 - o nawierzchni twardej ulepszonej – 9 km,
 - o nawierzchni twardej nieulepszonej – 0,5 km,
 - pozostałe – 115,5 km.

Wśród dróg gminnych największe znaczenie mają:

- 101101 L i 101107L Mościce Dolne,

- 101105 L Nowosiółki – Jabłeczna Klasztor,
- 101088 L Liszna – Zańków,
- 101072 L Terebiski – Zańków,
- 101123 L Sławatycze – Kolonia Sławatycze,
- 101128 L Sławatycze – Janówka,
- 101066 L Jabłeczna,
- 101068 L i 101067 L Parośla – Pniski,
- 101056 L Krzywówka – Rozbitówka,
- 101053 L Krzywówka – Matiaszówka.
- 101095 L Nowosiółki – Jabłeczna
- 101099 L Nowosiółki -Mościce

Sieć dróg na terenie gminy jest wystarczająca, ale istnieje potrzeba modernizacji niektórych odcinków. W 2006 roku zostały poddane modernizacji chodniki w Sławatyczach. Miejscowości o zwartej zabudowie posiadają oświetlenie uliczne.

Na terenie gminy znajduje się trzy stacje paliw, dwie z nich usytuowane są przy drodze 816 Terespol – Włodawa. jedna przy drodze 1051 L Sławatycze -Zalesie-Biała Podlaska

Gmina Sławatycze obsługiwana jest przez komunikację autobusową. Połączenie lokalne, realizowane są przez PKS Biała Podlaska i PKS Włodawa. Przez Sławatycze przebiegają połączenia autobusowe ponadregionalne, np.: Włodawa – Warszawa, Terespol – Lublin, Terespol – Chełm.

Na terenie gminy jest jeden urząd pocztowy w Sławatyczach. W Sławatyczach jest także centrala telefoniczna , a cała gmina jest w pełni ztelefonizowania.

5.5 INFRASTRUKTURA SANITARNA

Gmina Sławatycze nie prowadzi zakładu komunalnego .Zadania w zakresie gospodarki komunalnej są realizowane i zlecane przez gminę

Sieć wodociągowa na terenie gminy stanowi jeden system z ujęciem wody i hydrofornią zlokalizowanymi w Sławatyczach . Sieć ma długość 66,4km i zaopatruje w wodę wszystkie miejscowości w gminie. Istnieje 894 przyłączy wodociągowych o dł.46km.Wskaźnik zwodociągowania gminy wynosi blisko 100%.Podłączeń do sieci wodociągowej nie mają jedynie nieliczne części wsi o zabudowie kolonijnej.

W roku 200 przekazano do użytku gminną oczyszczalnię ścieków w Sławatyczach która przejęła wszystkie ścieki Drogowego Przejścia Granicznego w Sławatyczach .Przekazano

punkt zlewny z przepompownią do którego dowiezione są ścieki z terenu gminy .Kanalizację posiada część miejscowości Sławatycz tj: sieć o długości 4,8km i przyłącza kanalizacyjne dł1,4 km co umożliwia bezpośrednie odprowadzenie ścieków dla 54 gospodarstw.

Gospodarka odpadami na terenie gminy zorganizowana jest w formie zbiórki śmieci do koszy (opoj 110litró i 1100litrów) , które rozdano gospodarstwom indywidualnym we

wszystkich miejscowościach gminy. Odbiorcą odpadów jest EKO-BUG z siedziba w Kobylanach z którym każdy wytwórca odpadów ma zawartą umowę na ich odbiór.

5.6 ELEKTROENERGETYKA

Na terenie gminy brak sieci gazowej. W najbliższy czasie nie przewiduje się ze względów technicznych doprowadzenia gazu na teren gminy. Zaopatrzenie w gaz odbywa się indywidualnie z butli gazowych.

Jeśli chodzi o zaopatrzenie w ciepło, nie ma potrzeby centralizowania systemu gospodarki cieplnej. Ogrzewanie budynków jest realizowane indywidualnie, najczęściej poprzez kotłownie węglowe. Największe kotłownie posiadają: Urząd Gminy, remizo – świetlica Ochotniczej Straży Pożarnej w Jabłecznej. Kotłownię olejową posiada Zespół Szkół w Sławatyczach, Rewir Dzielnicy w Sławatyczach Komisariatu Policji w Wisznicach, a także część gospodarstw indywidualnych.

Jeśli chodzi o zaopatrzenie gminy w energię elektryczną, odbywa się ono za pośrednictwem linii wysokiego napięcia, które stanowią systemy powiązań zewnętrznych. W miejscowości Hanna znajduje się stacja redukcyjno – rozdzielcza. Posterunek Energetyczny zlokalizowany jest w Sławatyczach.

Przebiegiem odbiorcą energii elektrycznej w gminie Sławatycze jest średniej wielkości gospodarstwo rolne pobierające energię o mocy szczytowej 5-10 kW, do celów bytowych i zasilania urządzeń służących do produkcji rolnej. Tylko niewielki odsetek odbiorców wiejskich korzysta z energii o mocy szczytowej przekraczającej 10 kW.

6. GOSPODARKA

6.1 ROLNICTWO

Działalność rolnicza jest podstawowym źródłem utrzymania dla przeważającej liczby ludności gminy. Główne kierunki produkcji rolnej na tych terenach to uprawa zbóż. Jest to

głównie wynikiem naturalnych warunków rozwoju rolnictwa – słabych gleb. Gmina Sławatycze charakteryzuje się dużym udziałem łąk i pastwisk w ogólnym areale (ponad 30%), ale w ostatnich latach obserwuje się spadek stanu pogłowia bydła. Wynika to z trudności z odstawianiem mleka (2 zlewnie mleka na terenie gminy), zaostrzenie wymogów sanitarnych oraz starzenia się społeczności.

Użytkowanie ziemi w ha (wg spisu rolnego 1998)

Wyszczególnienie	Ogółem	Gospodarstwa indywidualne
Powierzchnia ogólna	7 171	5 750
Użytki rolne, w tym:	5 913	5 116
grunty orne	3 637	3 120
Sady	20	20
Łąki	1 580	1 405
pastwiska trwałe	676	571
Lasy i grunty leśne	545	306
Pozostałe grunty	713	328

Na terenie gminy jest kilka dużych, specjalistycznych gospodarstw rolnych, np. w miejscowości Krzywówłka są gospodarstwa specjalizujące się w chowie trzody chlewnej, posiadające umowy z Zakładami Mięsnymi w Łukowie, zaś w Terebiskach, Krzywówłce oraz Jabłecznej są gospodarstwa posiadające zmechanizowane obory dla bydła mlecznego oraz urządzenia do schładzania mleka.

Na terenie gminy Sławatycze w zasobach Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa aktualnie znajduje się 542 ha gruntów. W dzierżawie znajduje się 198 ha, natomiast 344 ha przeznaczona jest do sprzedaży lub dzierżawy.

Jeśli chodzi o produkcję zwierzęcą w gminie dominują gospodarstwa wielokierunkowe nastawione na hodowlę bydła i trzody chlewnej. W ostatnich latach obserwuje się spadek pogłowia spowodowany spadającą opłacalnością produkcji rolnej.

Stan pogłowia zwierząt (wg spisu rolnego 1997)

Grupa zwierząt hodowlanych	Pogłowie zwierząt w sztukach
Bydło ogółem:	1 718
w tym krowy	786
Trzoda chlewna:	4 013
w tym lochy	359
Owce	843
Konie	172
Kozy	28
Króliki	420
Drób	10 870

Aktualnie nastąpił znaczny spadek pogłowia bydła w tym krów do około 300 szt., owiec do około 350 szt. i koni do około 85szt.

Budynki gospodarcze w gminie Sławatycze (1997)

Wyszczególnienie	Liczba budynków	Powierzchnia w m²
Obory	192	13 440
Stajnie	2	80
Chlewnie	16	980
Stodoły	980	88 200
Budynki wielofunkcyjne	865	60 550

Tunele foliowe

60

600

Jeśli chodzi o towarowość gospodarstw rolnych, to niemalże wszystkie produkują na potrzeby własne, towarowe są gospodarstwa specjalistyczne. Kierunki produkcji rolnej (towarowość lub na własne potrzeby) są wynikiem także struktury obszarowej gospodarstw. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w gminie wynosi poniżej 10 ha.

Systematyka gospodarstw indywidualnych w gminie Sławatycze

Grupy obszarowe gospodarstw (w ha)	Liczba gospodarstw w poszczególnych grupach	Powierzchnia użytków rolnych w danej grupie w %
Do - 2	77	13,8
2 - 5	159	28,4
5 - 10	196	35,1
10 –15	51	9,1
15 – 20	33	5,9
20 – 50	34	6,1
50 – 100	7	1,3
Powyżej 100	1	0,2
Razem	558	100

6.2 PRZEMYSŁ

Na terenie gminy Sławatycze nie ma zakładów przemysłowych. Istnieją zaś jednostki zajmujące się przetwórstwem, rzemiosłem i drobną wytwórczością. Można tu wymienić na przykład prywatny zakład produkcji pustaków i płytek chodnikowych w Sławatyczach.

6.3 HANDEL I USŁUGI

Handel i usługi skoncentrowane są przede wszystkim w sektorze prywatnym. Na terenie gminy zarejestrowanych jest 60 podmiotów gospodarczych:

- handel i gastronomia-22,
- usługi budowlane –10,
- zakłady rzemieślnicze –10,
- transport samochodowy -1,
- usługi w zakresie prac leśnych -1
- usługi lekarskie – 1,
- usługi weterynaryjne-1,
- pozostałe –14.

Siedzibą jednostek usługowych jest przede wszystkim miejscowość gminna Sławatycze. W Sławatyczach odbywają się także we wtorki targi o zasięgu ponadgminnym.

Dużą jednostką usługowo – handlową jest Gminna Spółdzielnia “Samopomoc Chłopska” w Sławatyczach, która prowadzi:

- 5 sklepów z artykułami spożywczymi,

Na terenie gminy znajdują się 2 składy materiałów budowlanych : „Matrol” i „Buchta”.

7. ANALIZA BUDŻETU GMINY

Możliwości rozwoju gminy limitują osiągnięte dochody budżetowe. Wśród wydatków są dwie pozycje: wydatki bieżące i inwestycje. Wydatki bieżące to przede wszystkim wynagrodzenia sfery budżetowej i wydatki rzeczowe ponoszone na utrzymanie między innymi różnych obiektów będących w gestii gminy. Planowanie wydatków inwestycyjnych powinno uwzględniać fakt, że nowo powstałe obiekty będą w przyszłości pociągały za sobą koszty ich utrzymania - czyli dojdą kolejne pozycje do sfery wydatków rzeczowych.

W pozycjach dochodów można wyróżnić różnego rodzaju subwencje i dotacje oraz dochody własne - podatki i opłaty gminne. W dochodach gminy Sławatycze ta pozycja w latach 2001 - 2006 stanowi od około 25% do 40%. Świadczy to o niskim poziomie napływających do budżetu gminy subwencji. Ożywienie działalności gospodarczej, wzrost liczby podmiotów gospodarczych pozwoliłby na zwiększenie dochodów własnych gminy.

Budżet Gminy Sławatycze w latach 2001 -2006 (w zł)

	Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006
I.	DOCHODY OGÓŁEM	4.040.154	3.937.150	3.543.775	3.772.774	4.315.790	4.969.293 .26
1.	Podatki i opłaty pobierane przez gminę	1.496.932	1.061.523	876.953	841.482	957.175	985.600.5 8
	• podatek rolny	243.086	230.023	289.505	288.701	323.241	277.827.9 3
	• podatek od nieruchomości	305.494	325.609	320.741	375.451	379.363	237.696.7 3
	• podatek leśny	1326.00	686.00	581.00	1440.00	1817.00	2624.30
	• podatek od środków transportowych	6218.00	3753.00	7360.00	4000.00	7210.00	5798.00
	• podatek dochodowy od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	11.084	12.244	3753.00	3939.00	4017.00	3958.62
	• podatek od spadków i darowizn	3947.00	655.00	253.00	3257.00	2540.00	3286.20

	• opłata skarbowa	8.487.00	6783.00	6047.00	9224.00	11.130.00	14536.20
	• opłata targowa	10.919	10.411	9745.00	10.911	9714.00	9015.00
	• pozostałe dochody	906.371	471.359	238.968	144.559	218.143	430857.60
2.	Udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	188.653	200.549	180.105	229.473	271.473	319268.14
3.	Dotacje celowe z budżetu państwa	346.553	411.284	345.050	475.633	600.491	947520.04
4.	Środki na dofinansowanie zadań gminy ze źródeł pozabudżetowych	330.546	475.959	136.035	102.945	285.924	404.411.50
5.	Zadania na podstawie porozumień	7.768	7.770	8.000	5.928	10.110	6.524.00
6.	Subwencje :	1.669.702	1.780.065	1.997.632	2.117.283	2.190.617	2.305.969.00
	• subwencja wyrównawcza	531.834	448.271	495.396	735.345	887.377	943.573.00
	• subwencja oświatowa	1.016.947	1.216.790	1.381.675	1.375.764	1.303.240	1.362.396.00
	• subwencja rekompensująca	120.921	115.004	120.561	6.174	-----	-----
	WYDATKI OGÓLEM	3851.464	4.364.015	4.071.664	3.506.407	4.113.753	5.083.962.21
	Wydatki inwestycyjne	634.094	1.117.075	647.721	64.423	66.381.00	357.742.00

	Wydatki bieżące, w tym	3.217.370	3.246.940	3.423.943	3.441.984	4047.372	4.726.220 .21
	• wynagrodzenia	1549.483	1.589.133	1.691.740	1.702.716	1.721.896	1.876.763 .88
	• pochodne od wynagrodzeń	326.562	331.895	348.758	332.587	339.189	384.484.8 7
	• wydatki rzeczowe	1.341.325	1325 912	1383 445	1406 681	1981 287	2 464 971 46
	• dotacje	-----	-----	-----	3.000	5.000	-----
	WYNIK FINANSOWY	188.690	-426.865	-527.889	226.337	202.037	- 114.668.9 5
	ŹRÓDŁO POKRYCIA DEFICYTU	-----	pożyczka	kredyt	-----	-----	pożyczki

Nakłady inwestycyjne w latach 2001 - 2006

Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Rolnictwo	362.285	254.780	430.578	-----	-----	356.942
Gospodarka komunalna	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Gospodarka mieszkaniowa	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Oświata	264.909	862.295	165.196	-----	59.381	-----
Transport (drogi)	6900	-----	51.947	56.423	-----	-----
Kultura fizyczna i sport	-----	-----	-----	-----	-----	800.00
Łączność	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Administracja	-----	-----	-----	8.000	7.000	-----

8. ANALIZA SWOT DLA GMINY

Analiza SWOT dla gminy Sławatycze została opracowana w trakcie zajęć warsztatowych z udziałem przedstawicieli społeczności gminy. Jest więc ona wynikiem spostrzeżeń mieszkańców na temat własnej gminy oraz podsumowaniem niniejszej diagnozy strategicznej, opracowanej przez konsultantów zewnętrznych.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Drogowe przejście graniczne, całodobowe o znaczeniu międzynarodowym, • Rozwinięta sieć szlaków komunikacyjnych, • Wysoki stopień zwodociągowania i telefonizacji gminy, • Zbudowana oczyszczalnia ścieków, • Wydzielone działki komunalne pod zabudowę indywidualną i wielorodzinną, • Istniejąca baza lokalowa na działalność gospodarczą, • Nieskażone środowisko naturalne, • Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu, • Walory turystyczne (Klasztor Jableczna), • Wyspecjalizowana ochrona przeciwpożarowa. • Zbudowana sala gimnastyczna. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysokie bezrobocie, • Słaby stan dróg, • Brak wysypiska śmieci, • Brak możliwości zaopatrzenia w gaz ziemny, • Niedostateczna opieka medyczna, • Niekorzystna sytuacja demograficzna, niż demograficzny, • Brak stałej obsady osobowej w siedzibie komisariatu policji, • Brak bazy hotelowej i gastronomicznej, • Brak sieci jednostek usługowych, • Rozdrobnienie gospodarstw rolnych, słaba kondycja gospodarstw rolnych, • Rolniczy charakter gminy, brak przemysłu, • Ograniczony dostęp do dóbr kultury.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Przynależność do: Związku Gmin Przygranicznych, Euroregionu Bug i Związku Gmin Nadbużańskich, • Rozbudowa bazy agroturystycznej, • Stworzenie bazy rekreacyjno – wypoczynkowej i hotelowej, 	<ul style="list-style-type: none"> • Powodzie, • Bezrobocie, • Postępujący proces starzenia się społeczeństwa, • Wzrost przestępczości, zagrożenie bezpieczeństwa i ładu publicznego,

• Przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą i usługową,• Możliwość przygranicznej wymiany handlowej i współpracy gospodarczej,• Możliwość utworzenia Domu Opieki Społecznej,• Rozbudowa sieci dróg gminnych,• Rozwój kultury i oświaty.• Promocja i reklama gminy.	• Wzrost patologii społecznych• Powiększanie się powierzchni nieużytków rolnych,• “Dziki” wysypiska śmieci.

9. WNIOSKI - REKOMENDACJE

Działania dotyczące rozwoju gminy powinny iść w kierunku poprawy warunków życia społeczności gminy, poprzez poprawę stanu sanitarnego, warunków mieszkaniowych, zachowania walorów krajobrazu i środowiska oraz tworzenia nowych miejsc pracy:

- Należy umacniać pozycję miejscowości Sławatycze jako gminnego ośrodka z zakresie pełnionych funkcji administracyjnych, szkolnictwa, działalności usługowej oraz ważnego węzła komunikacyjnego.
- Położenie przejścia granicznego w Sławatyczach stwarza szansę rozwoju towarzyszącej działalności usługowej. Należy wspierać lokalne inicjatywy działalności gospodarczej i stworzyć warunki (między innymi infrastrukturę) zachęcające do lokalizowania na terenie gminy przedsiębiorstw i jednostek usługowych.
- Należy rozbudowywać i uzupełniać infrastrukturę techniczno – sanitarną na terenie gminy.
- Walory środowiska przyrodniczego należy wykorzystać dla szerszego rozwoju turystyki i agroturystyki, jako dodatkowego źródła dochodu dla części społeczności gminy.
- Gmina Sławatycze znana jest dzięki miejscowości Jabłeczna, gdzie znajduje się klasztor prawosławny. Klasztor, pozostałe zabytki kultury, architektury i walory przyrodnicze występujące w gminie oraz gminach sąsiednich powinny być bazą do wspólnych działań promocyjnych tego obszaru.
- Należy zacieśniać współpracę z sąsiednimi gminami i poszukiwać możliwości realizacji wspólnych przedsięwzięć.

10. GMINA NA TLE POWIATU

Poniższy rozdział został skonstruowany w formie tabelarycznej. Tabele zawierają zestawienia danych dla wszystkich gmin powiatu bialskiego oraz miast Biała Podlaska, Międzyrzec Podlaski i Terespol. Dane obrazują różnorodne zagadnienia: demograficzne, dotyczące zatrudnienia, warunków życia ludności, infrastruktury technicznej i społecznej, aktywności gospodarczej oraz struktury dochodów i wydatków gmin.

Tab.1 Demograficzna charakterystyka gmin (stan na 31.12.98)

Tab.2 Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (31.12.98)

Tab.3 Zasoby i budownictwo mieszkaniowe (31.12.98)

Tab.4 Szkoły w roku szkolnym 1998/99

Tab.5 Personel służby zdrowia w roku 1998

Tab.6 Pracujący w 1998 roku wg EKD

Tab.7 Stopień zwodociągowania gmin (31.12.1998). Kanalizacja (31.12.1997)

Tab.8 Drogi gminne (1999)

Tab.9 Abonenci telefoniczni (1998)

Tab.10 Użytkowanie gruntów w roku 1998

Tab.11 Budżety gmin w 1998 roku – dochody w tys. zł.

Tab.12 Budżety gmin w 1998 roku – wydatki w tys. zł.

Tab.1 Demograficzna charakterystyka gmin (stan na 31.12.1998)

Gminy	Powierzchnia w ha	Ludność		Kobiety na 100 mężczyzn	Przyrost naturalny na 1000 ludności	Saldo migracji na 1000 ludności
		Ogółem	Na 1 km ²			
Gminy miejskie						
Biała Podlaska	4 941	58 351	1 181	107,1	4083	3,28
Międzyrzec Podlaski	1 975	18 274	925	106,3	3,38	2,07
Terespol	1 020	6 079	596	108,2	1,46	- 2,75
Gminy wiejskie						
Biała Podlaska	32 476	11 420	35	103,1	1,57	3,75
Drelów	22 803	5 903	26	97,9	- 2,82	1,49
Janów Podlaski	13 500	5 825	43	102,6	- 2,38	- 1,70
Kodeń	15 033	4 408	29	101,3	- 6,58	- 3,51
Konstantynów	8 706	4 171	48	103,8	3,81	- 3,09
Leśna Podlaska	9 769	4 644	48	98,7	- 0,21	- 5,51
Łomazy	20 043	5 829	29	100,7	- 0,67	- 0,17
Międzyrzec Podlaski	26 158	10 448	40	99,2	3,03	- 2,27
Piszczac	16 992	7 802	46	99,2	- 0,63	- 3,68
Rokitno	14 082	3 481	25	98,1	- 1,41	- 6,47
Rossosz	7 612	2 542	33	91,6	- 3,49	- 3,87

Sławatycze	7 171	2 774	39	104,3	- 11,81	- 9,73
Sosnówka	14 843	3 018	20	100,5	- 4,47	0,96
Terespol	14 131	7 369	52	103,5	0,40	- 0,80
Tuczna	17 037	3 866	23	99,0	- 7,48	- 6,48
Wisznice	17 300	5 602	32	99,4	- 3,49	- 6,46
Zalesie	14 716	4 571	31	96,8	- 1,08	- 5,60

Tab.2 Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (31.12.98)

Gminy	Ogółem	.Nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjn.
Gminy miejskie		
Biała Podlaska	58 351	65,0
Międzyrzec Podlaski	18 274	68,8
Terespol	6 079	73,2
Gminy wiejskie		
Biała Podlaska	11 420	91,8
Drelów	5 903	94,2
Janów Podlaski	5 825	88,7
Kodeń	4 408	98,5
Konstantynów	4 171	91,5
Leśna Podlaska	4 644	87,1
Łomazy	5 829	90,4
Międzyrzec Podlaski	10 448	91,6
Piszczac	7 802	85,9
Rokitno	3 481	102,1
Rossosz	2 542	92,9
Sławatycze	2 774	105,9
Sosnówka	3 018	109,6

Terespol	7 369	83,6
Tuczna	3 866	102,3
Wisznice	5 602	96,7
Zalesie	4 571	91,4

Tab.3 Zasoby i budownictwo mieszkaniowe (31.12.98)

Gminy	Mieszkania	Przeciętna liczba osób na mieszkanie	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań m ²	Przeciętna pow. użyt. na 1 osobę	Mieszkania oddane do użytku na 1000 ludności
Gminy miejskie					
Biała Podlaska	17 308	3,30	60,1	18,2	4,6
Międzyrzec Podlaski	5 410	3,28	61,9	18,9	2,8
Terespol	2 053	2,95	60,2	20,4	2,1
Gminy wiejskie					
Biała Podlaska	2 947	3,84	68,7	17,9	2,0
Drelów	1 701	3,47	70,7	20,4	1,4
Janów Podlaski	1 761	3,27	63,8	19,5	0,5
Kodeń	1 451	2,98	68,1	22,9	1,1
Konstantynów	1 114	3,74	69,7	18,7	0,5
Leśna Podlaska	1 235	3,57	69,8	19,5	-
Łomazy	1 788	3,26	73,4	22,5	-
Międzyrzec Podlaski	2 767	3,77	72,7	19,3	0,3
Piszczac	2 158	3,60	70,5	19,6	-
Rokitno	1 141	3,05	67,0	22,0	0,3
Rossosz	711	3,57	72,7	20,4	0,4
Sławatycze	1 039	2,64	69,4	26,2	1,1

Sosnówka	989	3,05	79,2	26,0	-
Terespól	2 291	3,22	62,5	19,4	1,2
Tuczna	1 341	2,88	71,2	24,7	0,3
Wisznice	1 745	3,18	72,0	22,7	0,2
Zalesie	1 310	3,49	72,4	20,7	0,7

Tab.4 Szkoły w roku szkolnym 1997/98

Gminy	Liczba placówek przedszkolnych	Dzieci ogółem (z oddziałem 6-latków)	Liczba szkół podstawowych	Uczniowie szkół podstawowych	Liczba szkół średnich	Uczniowie szkół średnich
Gminy miejskie						
Biała Podlaska	14	1 754	9	8 677	22	7 217
Międzyrzec Podlaski	7	641	3	2 723	7	2 594
Terespol	1	155	2	1 032	1	379
Gminy wiejskie						
Biała Podlaska	14	239	15	1 425	-	-
Drelów	9	122	8	862	-	-
Janów Podlaski	4	127	4	700	4	830
Kodeń	4	132	4	694	-	-
Konstantynów	2	128	2	659	-	-
Leśna Podlaska	5	97	5	595	3	662
Łomazy	10	204	9	714	-	-
Międzyrzec Podlaski	14	193	14	1 296	-	-
Piszczac	8	161	6	896	1	174
Rokitno	5	56	5	464	-	-
Rossosz	3	79	2	335	1	118
Sławatycze	3	43	2	323	-	-

Sosnówka	6	45	6	380	-	-
Terespol	4	122	4	628	-	-
Tuczna	5	73	4	443	-	-
Wisznice	6	168	6	748	1	334
Zalesie	5	94	5	653	-	-

Tab.5 Personel służby zdrowia w roku 1998

Gminy	Lekarze	Dentyści	Liczba ośrodków zdrowia	Liczba aptek	Ludność na 1 lekarza
Gminy miejskie					
Biała Podlaska	250	35	5	16	233
Międzyrzec Podlaski	48	9	2	6	381
Terespol	8	4	2	2	760
Gminy wiejskie					
Biała Podlaska	1	1	1	-	11 420
Drelów	2	1	1	1	2 952
Janów Podlaski	1	1	1	1	5 825
Kodeń	2	-	1	1	2 204
Konstantynów	2	1	1	1	2 086
Leśna Podlaska	2	1	1	1	2 322
Łomazy	2	1	1	1	2 915
Międzyrzec Podlaski	2	2	2	1	5 224
Piszczac	2	1	1	1	3 901
Rokitno	1	1	1	1	3 481
Rossosz	1	-	1	-	2 542
Sławatycze	1	-	1	1	2 774
Sosnówka	1	-	1	1	3 018

Terespol	1	1	-	-	7 369
Tuczna	1	1	1	1	3 866
Wisznice	3	1	1	2	1 867
Zalesie	3	-	1	1	1 524

Tab.6 Pracujący w 1998 roku wg EKD

Gminy	Pracujący ogółem	W tym w sekcjach EKD			
		Przemysł i budownictwo	Usługi rynkowe	Usługi nierynkowe	Pozostałe
Gminy miejskie					
Biała Podlaska	18 549	6 186	6 061	6 221	81
Międzyrzec Podlaski	4 545	2 102	1 139	1 236	68
Terespol	1 727	304	887	534	2
Gminy wiejskie					
Biała Podlaska	969	217	274	346	132
Drelów	365	43	91	150	81
Janów Podlaski	713	302	103	219	89
Kodeń	414	76	89	168	81
Konstantynów	379	120	79	127	53
Leśna Podlaska	316	16	78	213	9
Łomazy	363	110	88	149	16
Międzyrzec Podlaski	660	391	63	191	15
Piszczac	666	86	256	225	99
Rokitno	187	1	42	101	43
Rossosz	246	119	54	64	9
Sławatycze	240	30	87	115	8
Sosnówka	168	4	58	89	17

Terespol	3 277	394	2 371	425	87
Tuczna	190	18	51	85	36
Wisznice	522	101	173	212	36
Zalesie	772	235	382	113	42

Tab.7 Stopień zwodociągowania gmin (31.12.1998)

Kanalizacja (31.12.1997)

Gminy	Zwodociągowanie w %	Sieć wodociągowa w km	Sieć kanalizac. w km
Gminy miejskie			
Biała Podlaska	brak danych	92,7	88,5
Międzyrzec Podlaski	brak danych	40,3	21,8
Terespol	brak danych	23,5	2,8
Gminy wiejskie			
Biała Podlaska	15,5	26,4	2,7
Drelów	18,4	30,8	-
Janów Podlaski	64,0	39,2	6,3
Kodeń	64,9	23,8	8,3
Konstantynów	66,0	36,2	4,6
Leśna Podlaska	25,6	22,6	8,0
Łomazy	22,7	10,2	5,2
Międzyrzec Podlaski	43,7	106,6	1,1
Piszczac	70,8	113,6	0,6
Rokitno	58,7	23,1	1,0
Rossosz	42,7	17,5	-
Sławatycze	96,6	64,4	-

Sosnówka	62,6	72,3	-
Terespol	76,8	101,0	3,9
Tuczna	53,5	50,7	-
Wisznice	88,3	79,4	26,4
Zalesie	81,2	65,5	0,5

Tab. 8 Drogi gminne (1999)

Gminy	Drogi gminne i lokalne w km	W tym o nawierzchni twardej
Gminy miejskie		
Biała Podlaska	109	31
Międzyrzec Podlaski	34	21
Terespol	34	34
Gminy wiejskie		
Biała Podlaska	256	53
Drelów	94	9
Janów Podlaski	95	14
Kodeń	104	9
Konstantynów	114	24
Leśna Podlaska	125	2
Łomazy	192	5
Międzyrzec Podlaski	126	9
Piszczac	108	27
Rokitno	161	14
Rossosz	112	2
Sławatycze	125	7
Sosnówka	81	15
Terespol	75	22

Tuczna	74	9
Wisznice	262	35
Zalesie	48	16

Tab.9 Abonenci telefoniczni (1998)

Gminy	Liczba abonentów	Abonenci na 1000 mieszkańców	Placówki pocztowe
Gminy miejskie			
Biała Podlaska	17 730	304	7
Międzyrzec Podlaski	4 431	242	3
Terespol	1 573	259	3
Gminy wiejskie			
Biała Podlaska	1 826	160	2
Drelów	566	96	4
Janów Podlaski	952	163	1
Kodeń	1 084	246	3
Konstantynów	677	162	1
Leśna Podlaska	627	135	1
Łomazy	1 296	222	2
Międzyrzec Podlaski	1 419	136	4
Piszczac	1 340	172	1
Rokitno	604	174	1
Rossosz	581	229	1
Sławatycze	458	165	2
Sosnówka	492	163	1
Terespol	1 715	233	3

Tuczna	658	170	2
Wisznice	1 048	187	2
Zalesie	833	182	2

Tab.10 Użytkowanie gruntów w roku 1998

Gminy	Ogólna pow. gruntów w ha	Użytki rolne w % pow. ogólnej				Lasy i grunty leśne w %	Pozost. Grunty w %
		Razem	Grunty orne	Sady	Użytki zielone		
Gminy miejskie							
Biała Podlaska	4 941	50,2	38,8	0,9	10,6	11,6	38,2
Międzyrzec Podlaski	1 975	56,4	38,6	0,4	17,4	9,2	34,4
Terespol	1 020	56,0	29,1	1,8	25,1	4,0	40,0
Gminy wiejskie							
Biała Podlaska	32 476	66,0	48,1	0,8	17,1	27,8	6,2
Drelów	22 803	56,2	31,3	0,4	29,0	18,0	16,3
Janów Podlaski	13 500	74,5	50,8	0,6	23,1	18,3	7,1
Kodeń	15 033	65,7	44,5	0,5	20,8	27,7	6,6
Konstantynów	8 706	68,6	58,0	1,1	9,5	25,5	5,9
Leśna Podlaska	9 769	79,0	60,8	0,8	17,5	15,1	5,8
Łomazy	20 043	68,8	45,8	0,4	22,5	24,6	6,6
Międzyrzec Podlaski	26 158	65,5	49,5	0,8	15,2	27,0	7,5
Piszczac	16 992	67,4	43,0	0,3	24,1	24,7	7,9
Rokitno	14 082	60,5	46,8	1,2	12,5	33,8	5,7
Rossosz	7 612	65,7	42,3	0,7	22,7	29,2	5,1
Sławatycze	7 171	82,6	50,6	0,3	31,5	7,6	9,8
Sosnówka	14 843	66,4	43,9	0,7	21,7	28,0	5,7

Terespol	14 131	72,4	43,3	0,4	28,6	14,7	12,9
Tuczna	17 037	65,0	44,1	0,5	20,4	29,2	5,8
Wisznice	17 300	72,1	44,6	3,2	24,3	20,6	7,3
Zalesie	14 716	60,5	42,0	0,5	17,9	33,7	5,8

Tab.11 Budżety gmin w 1998 roku –dochody w tys. zł.

Gminy	Dochody budżetów ogółem		Z ogółem dochody własne	
	W tys. zł	Na 1 mieszkańca w zł	W tys. zł	Na 1 mieszkańca w zł
Gminy miejskie				
Biała Podlaska	51 674	894	17 532	303
Międzyrzec Podlaski	15 904	868	4 764	260
Terespol	5 299	874	1 504	248
Gminy wiejskie				
Biała Podlaska	9 452	827	1 856	162
Drelów	5 276	893	943	160
Janów Podlaski	5 153	883	1 213	208
Kodeń	4 637	1 044	641	144
Konstantynów	4 773	1 152	744	180
Leśna Podlaska	3 859	820	578	123
Łomazy	4 766	812	839	143
Międzyrzec Podlaski	8 882	852	1 462	140
Piszczac	6 706	859	1 178	151
Rokitno	3 452	988	634	181
Rossosz	2 160	846	310	122
Sławatycze	2 853	1 014	799	284

Sosnówka	2 693	897	602	201
Terespol	8 065	1 097	3 735	508
Tuczna	3 222	832	661	171
Wisznice	5 312	939	1 109	196
Zalesie	4 510	979	1 520	330

Tab.12 Budżety gmin w 1998 roku –wydatki w tys. zł.

Gminy	Wydatki budżetów ogółem		Z ogółem wydatki	
	W tys. zł	Na 1 mieszkańca w zł	Bieżące w tys. zł	Inwestycyjne w tys. zł
Gminy miejskie				
Biała Podlaska	49 429	855	25 355	11 574
Międzyrzec Podlaski	16 631	908	8 307	3 784
Terespol	5 893	972	3 594	1 081
Gminy wiejskie				
Biała Podlaska	9 423	825	6 505	934
Drelów	5 411	916	3 671	634
Janów Podlaski	5 797	994	3 069	1 743
Kodeń	4 957	1 116	2 997	1 196
Konstantynów	5 087	1 228	2 597	1 890
Leśna Podlaska	4 141	880	2 434	1 098
Łomazy	4 693	800	3 653	325
Międzyrzec Podlaski	8 756	840	5 964	1 355
Piszczac	6 377	816	4 495	951
Rokitno	3 427	981	2 402	651
Rossosz	2 121	831	1 444	214
Sławatycze	2 990	1 063	1 575	769

Sosnówka	2 522	840	2 096	183
Terespol	8 033	1 093	3 809	3 401
Tuczna	3 356	867	2 182	604
Wisznice	5 861	1 036	3 195	1 541
Zalesie	4 547	987	2 905	1 090

CZĘŚĆ II

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	1
2. PODSTAWOWE INFORMACJE O METODZIE.....	2
3. GŁÓWNE ZASADY METODY ZOPP.....	3
4. GŁÓWNE ETAPY W PROCESIE PLANOWANIA.....	4
5. UCZESTNICY WARSZTATÓW.....	5
6. ANALIZA PROBLEMÓW.....	6
7. ANALIZA CELÓW.....	8
8. PLAN ZADAŃ – WYNIKI.....	10
BUDŻET.....	
9. PLAN ZADAŃ – UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE.....	12
10. PODSUMOWANIE.....	14

1. WPROWADZENIE

Zarząd Gminy Sławatycze jest zainteresowany planowaniem strategicznym i co za tym idzie stworzeniem strategii rozwoju gminy. Stworzenie tego dokumentu pozwoli na systematyczne planowanie rozwoju gminy co jednocześnie ułatwi codzienną działalność i podejmowanie decyzji przez władze gminy.

Gmina, która chce skorzystać ze środków pomocowych np. z Unii Europejskiej lub Banku Światowego musi także posiadać strategię rozwoju gminy.

Jest to też wymóg prawny, wiążący się z realizacją wprowadzonych przepisów o konieczności posiadania przez gminę planu zagospodarowania przestrzennego, który winien być oparty na strategicznym planie rozwoju gminy.

Wypracowanie podstaw strategii rozwoju na lata 2000 - 2010 dla gminy Sławatycze odbyło się w Sławatyczach, podczas warsztatów odbywających się w dniu 08 maj 2000 r. w Urzędzie Gminy.

W zajęciach wykorzystano bardzo efektywną metodę planowania strategicznego ukierunkowanego na cel (Ziel Orientierte Projekt - Planung; ZOPP). Metoda ta została wypracowana w Niemieckiej Agencji Współpracy z Zagranicą. W swoim zakresie stanowi ona jeden ze standardów stosowanych w krajach Unii Europejskiej.

Na polski rynek konsultingowy została wprowadzona przez Friedrich Ebert Stiftung (Fundacja im. Friedricha Eberta).

2. PODSTAWOWE INFORMACJE O METODZIE

Istotą metody planowania ukierunkowanego na cel jest założenie, że informacja i wiedza potrzebna do opracowania strategii istnieje, ale poszczególne jej elementy są nieuporządkowane i nieskoordynowane, a do tego rozproszone w różnych instytucjach, organizacjach i umysłach poszczególnych lokalnych ekspertów.

W planowaniu metodą ukierunkowaną na cel biorą udział dwie strony:

* uczestnicy zajęć warsztatowych

* moderator

Uczestnicy zajęć warsztatowych

Merytoryczną rolę w wypracowaniu strategii dla danego regionu odgrywają lokalni liderzy, włączeni do zespołu planującego na podstawie ich:

* wiedzy

* posiadanego doświadczenia

* reprezentatywności.

Uczestnicy zajęć warsztatowych rekrutują się spośród osób kluczowych dla gminy.

Osoba i rola moderatora

Moderator to osoba z zewnątrz, kierująca uczestnikami zajęć warsztatowych.

Rola moderatora polega na:

* kierowaniu dyskusją

* porządkowaniu i strukturalizacji wypowiedzi

* utrwalaniu wyników dyskusji

Dochodzenie do wyników przez zespół planujący osiągnane jest drogą powszechnej zgody.

W wypadku nieuniknionych rozbieżności (uwzględnienie których jest silną stroną tej metody), **musi być zawarty konsensus** - na taki a nie inny zapis - przez wszystkich członków zespołu planującego.

Oznacza to, iż osiągnane porozumienia metodą głosowania jest niewłaściwe dla tej metody.

3. GŁÓWNE ZASADY METODY ZOPP

1. Sama metoda wyznacza nie tylko sposób planowania, ale reguluje też sposób komunikacji pomiędzy członkami zespołu planującego. Udziela także wskazówek co do warunków odbywania warsztatów.

2. Podstawową formą dyskusji jest planowanie w grupie, która pozwala na uzyskanie efektu synergii, wynikającego z sumowania się w wartość dodatkową kompetencji poszczególnych członków grupy planującej.

Dlatego tak ważny jest dobór uczestników zajęć - faktycznych liderów poszczególnych środowisk, taki aby mogli oni pracując nad tworzeniem strategii swymi indywidualnymi głosami w sposób reprezentatywny legitymizować cały proces planowania i jego wyniki.

3. Wizualizacja działań nadaje całemu procesowi planowania charakter materialny, obrazując:

- * wkład członków grupy planującej

- * aktualny stan dyskusji

- * udokumentowanie wyników

4. Podczas całego procesu planowania obowiązują reguły i zalecenia stosowane dla każdego kroku przewidzianego w harmonogramie warsztatu adresowane dla odpowiednio zestawionej grupy planującej, kierowanej przez moderatora z zewnątrz.

4. GŁÓWNE ETAPY W PROCESIE PLANOWANIA

1. ANALIZA PODMIOTÓW

Analizowane są ważne dla projektu osoby, grupy i instytucje oraz organizacje.

2. ANALIZA PROBLEMÓW

Ustalony zostaje problem podstawowy.

3. Analiza przyczyn i skutków problemu podstawowego.

4. ANALIZA CELÓW

Ustala się hierarchię problemów przekształcając ją w hierarchię celów poddawanych analizie.

5. PRZEGLĄD PLANOWANIA PROJEKTU

* Opracowanie streszczenia projektu

* Sformułowanie najważniejszych założeń

* Określenie wskaźników (mierników) realizacji zadania

* Ustalenie źródła danych pozwalających na sprawdzenie wskaźników

* Analiza względności i ryzyka związanego z założeniami uwzględnionymi w koncepcji

* Ustalenie wielkości środków materialnych oraz kosztów potrzebnych do realizacji każdego przedsięwzięcia.

5. UCZESTNICY WARSZTATÓW

LISTA OSÓB

które brały udział w pracach nad powstaniem strategii rozwoju gminy

Lp	Imię i nazwisko	Funkcja
1.	Zbigniew Sobieski	Komendant Strażnicy Straży Granicznej
2.	Franciszek Skalski	Radny Gminy
3.	Jerzy Trzeciak	Radny Gminy
4.	Andrzej Klujewski	Radny Gminy
5.	Stefan Szmydki	Radny Gminy
6.	Antonina Haponiuk	Dyrektor Zespołu Szkół
7.	Walentyna Hasiuk	UG ins. ds. budownictwa i planowania
8.	Krystyna Szołucha	Sekretarz Gminy
9.	Józef Chomiczewski	Przewodniczący Rady Gminy
10.	Kazimierz Osypowicz	UG ins. ds. g. Ziemią
11.	Krzysztof Jarmoszewicz	Radny Gminy
12.	Józef Kuźma	Sołtys
13.	Zbigniew Szołucha	Radny Powiatu Bialskiego
14.	Kazimierz Niczyporuk	Radny Gminy

15.	Grażyna Panasiewicz	Radna Gminy
16.	Dariusz Trybuchowicz	Wójt Gminy
17.	Teresa Kuniewicz	Prezes GS "SCh"

ZESPÓŁ TECHNICZNY

Lp	Imię i nazwisko	Funkcja
1.	Małgorzata Langiewicz	Moderator
2.	Teresa Szot – Gabryś	Asystent moderatora

ANALIZA PROBLEMÓW

ANALIZA PROBLEMÓW Analiza problemów to pierwszy etap budowania strategii rozwoju gminy Sławatycze. Celem tego etapu jest identyfikacja problemów. Problemy muszą dotyczyć całości gminy a więc mają charakter globalny.

Analiza problemów składa się z następujących etapów:

- określenie konkretnych problemów, które istnieją w chwili obecnej (tu i teraz) w gminie; nie zapisujemy problemów, które się mogą zdarzyć w przyszłości
- dokonanie analizy problemów oraz ustalenie istniejących między nimi związków przyczyn i skutków
- zapisanie problemów za pomocą schematu blokowego
- wybranie problemu centralnego

Sposób w jaki dokonuje się analizy problemów

1. Wypisanie podstawowych problemów na oddzielnych kartkach.
2. Zapoznanie wszystkich uczestników z poszczególnymi problemami oraz przeprowadzenie krótkiej dyskusji. Pozwoli nam to upewnić się, że wszyscy uczestnicy jednakowo zrozumieli zapisane problemy.
3. Krótka dyskusja nad przyczynami i czynnikami wpływającymi na każdy z podstawowych problemów.
4. Określenie każdego z podstawowych problemów w relacji powiązań przyczynowo-skutkowych, pogrupowanie ich w poszczególne zakresy tematyczne.
5. Określenie niektórych potencjalnych skutków wynikających z rdzenia problemu.
6. Utworzenie “drzewa problemów” za pomocą schematu blokowego, przedstawiającego w ujęciu globalnym relacje przyczyn i skutków poszczególnych problemów.

Efekty pracy osiągnięte podczas przeprowadzania analizy problemów przedstawia Tabela 1.

Tabela 1 - ANALIZA PROBLEMÓW

Słaby rozwój przedsiębiorczości i usług		Stan techniczny dróg		Brak przyszłości w rolnictwie		Niedostateczne nakłady finansowe na ochronę bezpieczeństwa, ładu i porządku publicznego		Brak środków finansowych na realizację zadań własnych i zleconych gminie
Brak perspektyw stałego rozwoju gospodarczego		Brak wysypiska śmieci		Upadek mleczarstwa		Brak kadry w policji		Niedostateczna ilość środków finansowych
Brak perspektyw dla ludzi młodych		Znikoma sieć kanalizacyjna				Bezpieczeństwo (kradzieże, rozboje)		
Bezrobocie (w tym ukryte na wsi)		Brak bazy noclegowej				Ochrona zdrowia		

Bezrobocie						Brak lekarza specjalisty		
						Brak stomatologa		
						Brak stomatologa		
						Brak opieki zdrowotnej		

						Niewielka oferta kulturalna

ANALIZA CELÓW

ANALIZA CELÓW

Analiza celów to drugi etap budowy strategii rozwoju gminy. W pierwszej części analizy przeprowadzono zamianę problemów (zdarzeń negatywnych) na cele oraz uzupełniono o nowe cele, które zauważono w trakcie realizacji strategii. W części drugiej miało miejsce porządkowanie celów i łączenie ich w związki przyczynowo skutkowe. Etap ten kończy się wyborem celu strategii.

Praktyczne działania związane z realizacją analizy celów polegały na zamianie wcześniej zidentyfikowanych problemów (zapisanych jako stany negatywne) na cele, które mają charakter pozytywny. Inaczej mówiąc wychodzimy od stanu obecnego – problemów i przekształcamy je w zdarzenia o charakterze pozytywnym, które będą realizowane w przyszłości.

Metodę tą użyto do określenia celów, które są przedstawione w tzw. “drzewie celów”. Wykorzystuje się tu prawidłowość, że jeden cel może być środkiem do osiągnięcia drugiego celu, a ten z kolei może być następnym krokiem do osiągnięcia kolejnego celu.

W ten sposób zobrazowane zostały interakcje pomiędzy poszczególnymi celami przy jednoczesnej hierarchizacji celów.

W końcowym etapie analizy celów uczestnicy warsztatów szkoleniowych wybrali cel strategiczny. Cel strategiczny łączy w sobie jednostkowe cele i pozwala na realizację największego z możliwych do realizacji obszarów.

“Drzewo celów” obrazuje tabela 2.

Tabela 2 - ANALIZA CELÓW

Promocja gminy		Modernizacja dróg		Zalesianie nieużytków		Budowa zaplecza socjalnego w szkole		Pozyskiwanie środków finansowych z zewnątrz
Prace interwencyjne		Wysypisko śmieci		Pomoc w organizacji szkoleń		Stworzenie oferty kulturalnej		
Stworzenie zakładu komunalnego		Budowa kanalizacji				Starania w celu uzyskania większej liczby pracowników policji		
Rozwój bazy turystycznej		Stworzenie warunków do budowy bazy noclegowej						

**PLAN WYDATKÓW NA MODERNIZACJE, REMONTY I DZIAŁANIA BIEŻĄCE GMINY SŁAWATYCZE W LATACH
2000-2010**

Lp.	Zadanie/Wydatki	Czas trwania zadania											SUMA
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
1.	Wysypisko śmieci												0
	Likwidacja dzikich wysypisk	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	110 000
	Zakup kontenerów	35 000			25 000		25 000		25 000	25 000			135 000
2.	Stworzenie oferty kulturalnej												0
	Współpraca Sławatyckiego Domu Kultury z Zespołem Szkół	50 000	50 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	1 000 000
3.	Zalesianie nieużytków												0
	Plan Zalesiania		100 000										100 000
4.	Pozyskiwanie środków finansowych z zewnątrz	3 000	3 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	60 000
5.	Promocja gminy												0
	Folder	2 000											2 000
	Nadbużański Rocznik Sławatycki	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500	93 500
	Strona WWW		5 000										5 000
	Dni Sławatycz	10 000	10 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	200 000
	Udział w Euroregionie Bug i Związku Gmin Nadbużańskich	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	11 000
	Promocja w wydawnictwach wojewódzkich	2 000											2 000
6.	Prace interwencyjne	10 000	10 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	200

													000
7.	Stworzenie międzygminnego zakładu komunalnego (Włodawa)								50 000	50 000	100 000	100 000	300 000
8.	Powiększenie i rekultywacja kopalni piasku	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	15 000	15 000	300 000
	RAZEM PLANOWANE WYDATKI	161 500	227 500	195 500	220 500	195 500	220 500	195 500	270 500	270 500	280 500	280 500	2 655 500

PLAN ZADAŃ – UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

PLAN ZADAŃ – UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Sposób tworzenia tej matrycy jest identyczny jak w przypadku planu zadań – wyniki. Różnica polega na tym, że zamiast wyników brane są pod uwagę uwarunkowania zewnętrzne, a więc te obszary działań których rezultat nie zależy bezpośrednio od gminy. W tym dziale umieszczono również zadania realizowane w partnerstwie, których wynik zależy od wspólnego wysiłku i wkładu wszystkich stron porozumienia.

Niemniej jednak, nie oznacza to braku wpływu przez gminę na stopień realizacji zadania. Gmina posiada w poszczególnych dziedzinach odpowiednie instrumenty nacisku na instytucje kluczowe dla problemu w celu przyśpieszenia, zrealizowania czy rozwiązania konkretnego problemu.

Matrycę Plan zadań – uwarunkowania zewnętrzne przedstawia tabela 4

Tabela 4 – PLAN ZADAŃ – UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

ZADANIE	CZAS REALIZACJI											JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALN A	WYSOKOŚĆ BUDŻETU	ŹRÓDŁO BUDŻETU
	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10			
1. WYSYPISKO ŚMIECI														
Modernizacja i rozbudowa składowiska odpadów komunalnych we Włodawie w celu utworzenia Zakładu Zagospodarowania odpadów								x	x	x	x	UG, MZC we Włodawie	510 000,00	UE, budżet gmin MZC, UG
2. Informatyzacja														
Budowa systemu informatycznego w powiecie bialskim									x	x	x	Powiat bialski, gminy pow. bialskiego, UG	150 000,00	UE, budżet gmin, UG, starostwo
Budowa sieci szerokopasmowej										x	x	Powiat bialski, UG	100 000,00	UE, budżet gmin, UG, starostwo
3. STARANIA W CELU UZYSKANIA WIĘKSZEJ LICZBY PRACOWNIKÓW POLICJI												UG	-	-
4. ZALESIANIE NIEUZTKÓW														

Zalesianie	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	SP	-	Mieszkańcy , WFOŚiGW
5. POMOC W ORGANIZACJI SZKOLEŃ													ODR, UG, GCI	-	-
6. PRACE INTERWENCYJNE													UG, PUP	200 000	UG, PUP

PODSUMOWANIE

PODSUMOWANIE

Strategia rozwoju gminy jest częścią planu rozwoju gospodarczego. Określa on nie tylko politykę rozwoju gospodarczego, ale zawiera także kwestie kulturalne, środowiskowe lokalnej społeczności oraz ogólne kwestie społeczne. Strategia zawiera wizję i metody pozwalające na jej realizację. Obrazuje możliwości rozwojowe gminy na przyszłość, nakreśla ramy procesów decyzyjnych i cele jakie lokalna społeczność pragnie osiągnąć. Proces planowania strategicznego pozwala w sposób demokratyczny zaangażować obywateli w proces podejmowania decyzji. Tworząc strategię, społeczność wypracowuje porozumienie odnośnie do zasadniczych celów i kierunków rozwoju, zobowiązując jednocześnie lokalne władze do stworzenia odpowiedniej struktury organizacyjnej gminy i zarządzania finansami w sposób nakierowany na realizację tych celów.

Opracowanie strategii rozwoju gminy złożone było z 3 etapów:

- diagnozy – przygotowanej na podstawie danych i informacji uzyskanych w gminie
- zajęć warsztatowych, w których wzięli udział mieszkańcy gminy.
- opracowanie pisemnej strategii rozwoju gminy.

Bardzo istotnym elementem przy opracowaniu strategii były zajęcia warsztatowe. W czasie ich trwania uczestnicy warsztatów razem z moderatorem określili główne problemy nurtujące gminę, cel strategiczny i cele jednostkowe które sobie stawia gmina. Do każdego celu zostały opracowane zadania (łącznie z jednostką odpowiedzialną, wysokością budżetu i źródłem budżetu), które pozwolą na ich osiągnięcie.

Nadrzędnym celem długoterminowym w strategii rozwoju gminy jest

“Polepszenie warunków życia mieszkańców gminy poprzez rozwój:

- **nowoczesnego rolnictwa**
- **oświaty**
- **stworzenie nowych miejsc pracy”.**

Przyjęty cel zakłada, że najważniejsza jest dbałość o mieszkańców i poprawa ich warunków bytowania. Aby osiągnąć wyżej wymieniony cel należy stworzyć odpowiednie warunki do rozwoju przedsiębiorczości i nowoczesnego rolnictwa zapewniając jednocześnie właściwy poziom oświaty mieszkańcom gminy.

Implementacja strategii rozwoju gminy będzie wymagała przemyślanego, zaplanowanego działania z jednoczesnym zaangażowaniem w proces realizacji zarządu gminy, samych mieszkańców i innych instytucji, które mają wpływ na jej realizację.

Po przeanalizowaniu danych dotyczących gminy (środowisko naturalne – dolina rzeki Bug, zabytki kulturalne, rozwój gospodarczy, istnienie drogowego przejścia granicznego z Białoruścią) wydaje się, że należy promować rozwój turystyki z położeniem głównego nacisku na agroturystykę i rozwój nowoczesnego rolnictwa.

Dążąc do rozwoju turystyki należy wspomagać rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej. Jednocześnie należy promować walory turystyczne gminy takie jak:

- prawosławny klasztor w Jabłecznej
- cerkiew i kościół w Sławatyczach
- wiatraki – koźlaki w Lisznie.
- Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu.

Promocja powinna uwzględniać okoliczne gminy- Kodeń, Sosnówka, Włodawa, Łomazy (np. poprzez. wspólną promocję).

Położenie gminy przy granicy państwa oraz istnienie drogowego przejścia granicznego stwarza możliwość rozwoju różnego rodzaju usług (np. handel, gastronomia, noclegi).

Strategia zawiera także plan wydatków inwestycyjnych gminy na lata 2000 – 2010. Pozwala on na oszacowanie przybliżonych kwot potrzebnych na realizację przyjętych zadań. Plan wydatków gminy jednocześnie pokazuje wysokość wymaganych środków ze źródeł

pozagminnych np. fundusze pomocowe Unii Europejskiej, Bank Ochrony Środowiska, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i inne

